J. RENARD

PEL DE PANOTXA

OBRA EN UN ACTE

TRADUCCIÓ CATALANA
DE ADRIÁ GUAL.

PEL DE PANOTXA

J. Renard

Pél de Panotxa

OBRA EN UN ACTE

TRADUCCIÓ CATALANA
DE ADRIÁ GUAL.

BARTOMEU BAXARIAS-EDITOR
Passatge de Mercader, 10, interior.
BARCELONA. — 1909.

PERSONATGES

Senyor Laporta	Sr. Capdevila.
Francesch (*Pèl de Panotxa*) . .	Sra. Jarque.
Senyora Laporta	» Baró.
Agneta.	» Vallbé.

Estrenada la nit del 13 de Desembre de 1907, Sessió primera de la serie celebrada pel Teatre Intim en el Teatre Català (Romea) de Barcelona y baix la direcció de Adrià Gual.

ACTE UNICH

Pati de la propietat rural dels Laporta. A la esquerra la casa. A la dreta un arbre vell ab banch de fusta que volta el tronch. Al fons un reixat sencill de ferro, ab porta que dona al pati. Gabies y casetes per bestiar. Un pou a mà dreta.

ESCENA I

FRANCESCH y SENYOR LAPORTA

SR. LAPORTA

A quí li toca avuy venir a cassar?

FRANCESCH

A mi.

SR. LAPORTA

N'estàs segur?

FRANCESCH

Si, papa, si. La darrera vegada te'n vares emportar an en Fèlix y acaba de sortir ab la mare, que anava a casa del senyor Rector. Se'n ha emportat les xarxes y pescarà tota la tarde al molí.

SR. LAPORTA

Y tu, què fas aquí?

FRANCESCH

Sego l'herba del pati.

SR. LAPORTA

Totseguit d'haver esmorsat? No es pas bo per la digestió.

FRANCESCH

La mare ho creu ben al revés. (*Llensant la podadora.*) Anem?

SR. LAPORTA

Quina pressa que portes! El sol escalfa massa, encara. Vaig a llegir el diari, y a reposar una estona.

FRANCESCH

Com vulguis (*Recull la podadora*). Però, es ben segur que hi anirem?

SR. LAPORTA

A no ser que plogués...

FRANCESCH (*mirant al cel*)

Si fos la pluja lo que temés... No te'n aniràs tot sol, oy?

SR. LAPORTA

Espèrem aqui. Passaré a buscarte.

FRANCESCH

Quan vulguis: ja estich apunt. No haig de fer més que posarme la gorra y les bòtes. Y si surts pel jardí?

SR. LAPORTA

Ja'm sentiràs com xiulo el gos.

FRANCESCH

Me xiularàs a mi també?

SR. LAPORTA

Estigues tranquil.

FRANCESCH

Gracies, papa. Te portaré el sarró?

SR. LAPORTA

De bona gana te'l deixaría portar. Ja'n tinch prou ab la escopeta, jo.

FRANCESCH

Pendré un bastó per donar cops als esbarsers y fer sortir les llebres, eh? Fins ben aviat,

papa. Mira; tot esperante, arrencaré les herbes d'aquest recó.

SR. LAPORTA

Te distreu?

FRANCESCH

No m'aborreix. Al sol es pesat, però a l' ombra, se fa com si tal cosa D'altre part, la meva mare m'ho ha manat. (*Mentres va segant l'herba, el senyor Laporta se'l mira y se'n va*)

ESCENA II

FRANCESCH, *tot sol.*

Per precaució vaig a tancar el gos, que dorm. (*Tanca la porta d'una de les casetes.*) Axís el senyor Laporta no hi ha por de que s' oblidi de mi, perque no pot anar a cassar sense el seu gos, y el gos no pot anar a cassar sense que jo ho vulgui. (*Agneta obra la porta del pati. Francesch creu qu'es la senyora Laporta y's posa de nou a segar herba.*)

ESCENA III

FRANCESCH *y* AGNETA

(*Entra Agneta. Se mira an en Francesch, que tombat d'esquena sega ab furia. La noya atravessa el pati puja els quatre grahons y truca a la porta de la casa. Francesch estranyat de que la senyora Laporta passi sense dirli rès desagradable, mira de reull y's redressa.*)

FRANCESCH

Té! Si no es pas la senyora Laporta. A qui demana, noya?

AGNETA

(*ben naturalment vestida de les festes per presentarse a casa els seus amos. Porta un cistell al bras.*) La senyora Laporta?

FRANCESCH (*sense deixar de segar*)

Ha sortit.

AGNETA

Tornarà aviat?

FRANCESCH

Crech que sí. Què se li ofereix?

AGNETA

Soch la minyona que la senyora va llogar dijous passat a Terradells.

FRANCESCH

(*ab certa importancia y tot deixant l'eina*)

Ah! ja sé. Me'n havía previngut. La esperava d'un moment a l'altre. La senyora Laporta es a la Rectoría. Tant se val què la esperi aqui fòra, perque a dins no més hi ha el senyor que fa la mitj diada y prefereix que no el destorben si pot ser. A més de que la minyona no té rès que veure ab ell. Assentis a la escala, si vol.

AGNETA

No estich gens cansada.

FRANCESCH

Ve de molt lluny?

AGNETA

De Terradells. Es el meu poble.

FRANCESCH

Y el seu equipatge?

AGNETA

L'he deixat a la estació.

FRANCESCH

Es pesant?

AGNETA

Un petit bagul. No hi ha més que les meves quatre coses de vestir y endressarme.

FRANCESCH

Ja diré al de l'agencia que'l porti demà dematí ab el seu carret. Té'l teló?

AGNETA

Si es servit.

FRANCESCH

Guàrdil y vegi de no pèrdrel. El seu nom quin es?

AGNETA

Agneta Solanas.

FRANCESCH

Agneta Solanas... Li diré, Agneta; es més facil de pronunciar. Jo soch en Pèl de Panotxa.

AGNETA

Si vol fer el favor!

FRANCESCH

Pèl de Panotxa, entén?

AGNETA

No.

FRANCESCH

El més petit dels fills Laporta, el que li diuhen Pèl de Panotxa. La senyora no li ha parlat de mi?

AGNETA

Ni aixís.

FRANCESCH

M'extranya. N'està contenta de venir al servey de la familia Laporta?

AGNETA

No ho sé pas. Veurem.

FRANCESCH

Naturalment. La casa es bastant bona.

AGNETA

Hi ha molta feina?

FRANCESCH

No. Dèu mesos, dels dotze del any, el senyor y la senyora hi viuhen sols. Tindrà més tràfech, mentres nosaltres, el meu germà y jo, passem aquí les vagues d'istiu. May es cosa que aplani, perxò.

AGNETA

Oh!... Soch forta, jo!

FRANCESCH

Sí; el seu aspecte es sà... D'altre banda jo l'ajudaré. (*L'Agneta fa un mohiment d'extranyesa.*) Vuy dir... (*Contrariat y refermantsehi.*) Escolti, Agneta: durant els mesos d'istiu, m'aborreix jugar tot el dia com un boig; y... me distrech... així, ajudant. Comprén?

AGNETA

No; que's distreu ajudant? Y ab què pot ajudar vostè, senyoret?

FRANCESCH

Anomènim Pèl de Panotxa. Es el meu nom.

AGNETA

Senyor... Pèl de Panotxa!

FRANCESCH

May m'anomeni senyoret!... Si la senyora la sentía!... Anomènim Pèl de Panotxa, axís, planament, com jo l'anomeno Agneta.

AGNETA

Però Pèl de Panotxa no es pas nom de cristià. A ben segur que a vostè el varen batejar ab altre nom.

FRANCESCH

No serveix d'ensà del bateig... L'han oblidat...

AGNETA

Y qui li ha tret aquet renom?

FRANCESCH

La senyora Laporta, a causa del color dels meus cabells.

AGNETA

Son rossos.

FRANCESCH

Rossos ardents. La senyora els veu rojos. Ah! te bons ulls. Anomènim Pèl de Panotxa.

AGNETA

No m'atreveixo.

FRANCESCH

Tota vegada que jo li permeto...

AGNETA

Pèl de...

FRANCESCH

Tota vegada que jo li ordeno. Y prengui aquesta costum tot seguit, perque desde demà matí—aquesta tarde vaig a cassar ab el senyor Laporta—desde demà matí, ens partirem la feina.

AGNETA (*rient*)

Però... y ara, que'm conta?

FRANCESCH

Està de bon humor, vostè.

AGNETA

Dispènsim.

FRANCESCH

Ah!... No hi fa res!... entenemnos a fi de que l'un no destorbi l'altre... Ens llevem vostè y jo a dos quarts de sis, justos y precisos.

AGNETA

Vostè també?

FRANCESCH

Si. Dormo d'una tirada, però no'm sé estar al llit quan se fa día. La cridaré. Les nostres cambres es toquen, vora les golfes. Un cop llevat, tot seguit me cuido de les besties. Tinch una veritable passió per les besties. Porto la sopa al gos, tiro grà a les gallines, dono l'herba als conills... Vostè, per la seva banda, encén el foch, y prepara els desdejunis de la familia Laporta...

AGNETA

La seva mare...

FRANCESCH

Si... pren café ab llet. El senyor Laporta...

AGNETA

El seu pare?

FRANCESCH

Si. No m'interrompi, Agneta. El senyor Laporta pren café sol, y el meu germà Felix, xacolata.

AGNETA

Y vostè?

FRANCESCH

A vosté, Agneta, l'amoixeràn els primers dies. Segurament pendràn café ab llet com la meva mare. Després s'ho reflexionarà.

AGNETA

Y vosté?

FRANCESCH

Oh!... Jo prench lo que vuy de dintre l'armari. Una mica de sopa del día abans, o be menjo un tros de pà, tot anant y venint. Devegades varío o no menjo res. No ganejo may gaire al saltar del llit.

AGNETA

No li agrada el xacolata com al seu germà Félix?

FRANCESCH

No. Tot el dematí treballo en els meus debers de vagues. Mentrestant, vostè, Agneta, no es podrà estar ab els brassos plegats... Les botines li vindràn a l'encontre sense adonarsen. Bona cosa de pomada a les botes de cassar del senyor Laporta.

AGNETA

Molt bé.

FRANCESCH

No posi pas massa llustre a les botines, que les crema de mala manera.

AGNETA

Be, be.

FRANCESCH

Després fara els llits, arreglarà les cambres, les habitacions de la part baixa. Ah! les galledes d'aigua del pou ja les pujaré jo. No haurà de fer més que cridarme: es un exercicí que'm plau molt. Tingui: veu? (*tira ab pena. una galleda d aigua del pou*) Això me fa fort!... Totes les que vulgui li pujaré. Vostè deu cuinar una mica.

AGNETA

Se fer estofat...

FRANCESCH

Si, vaja, lo de sempre; per més que no s'hi escalfarà gaire de mans als fogons. La senyora Laporta es lo que s'en diu tot una cuinera y quan ella te bona gana un s'en llepa els dits. Tocat mitg día vaig al celler.

AGNETA

Ah! es a vostè, a qui ho confien.

FRANCESCH

Si, Agneta, a mi; l'escala es ademés molt perillosa. D'aquets assumptes en beneficio: vench les botes velles pel meu compte, y en guardo lo que'n trench, al calaix de la senyora Laporta. No s'espanti perque jo tingui la clau del celler; per aixo no se la privarà de beure vi.

AGNETA

Ah! unes quantes gotes a cada àpat!

FRANCESCH

Jo no en bech may. Me puja al cap. No bech més que de la nostra aigua, qu'es la millor de tot el poble Ben entés: vosté servirà a taula. Es cambien els plats lo menys possible.

AGNETA

Millor.

FRANCESCH

Es per mor dels plats Després del àpat la vaixella ben neta. Algunes vegades jo també li daré un cop de mà

AGNETA

Per rentarla?

FRANCESCH

Per endressarla, Agneta: y això els dies que's fa servir la bona.

AGNETA

Hi han convidats gaire sovint?

FRANCESCH

Rares vegades. Al senyor no li agrada gaire la gent: fa mala cara als invitats de la senyora y no tornen més. Veu en sent a la tarde ja no tinch res que fer.

AGNETA

Res?

FRANCESCH

Quasi res. Me distrech a gust meu, tot fumant un cigarret.

AGNETA

Ah!... ah!

FRANCESCH

Si. El senyor Laporta me'n ofereix devegades; y el diverteix, perque m'hi marejo una mica... Jugo a pilota, faig de jardiner, cullo un paner de patates, o pesols sechs, que pelo quan me vaga.

AGNETA

Y què més?

FRANCESCH

Ah! no m'hi mato pas. Quan vosté ha arribat, arrencava tranquilament l'herba del pati. Les oques, ab el seu bech, en passarien més via que jo si s'hi posesin.

AGNETA

Y això es tot?

FRANCESCH

Tot. De tant en tant, potser faig encara algún recado per la senyora Laporta, a casa l'adroguer, a casa els masovers, o al poble, a casa l'apotecari. . y el temps que resta es tot per mi.

AGNETA

Y el seu germà Félix que fa durant el día?

FRANCESCH

Ah! No ha vingut pas per passarse les vagues treballant, ell. No té la meva salut. Està delicat.

AGNETA

Y es cuida.

FRANCESCH

Fa bé... Mentres que jo reposo passat mitg

día, vosté. Agneta. Ah! això es una mica pesat: vostè va tot sovint al riu a rentar.

FRANCESCH

Tanta roba, embruten?

AGNETA

No, però els pantalons de cassa del senyor Laporta, doneu la seva feina: quant plou, ens porta kilos de fanch. Si s'arriba a assecar, no hi ha qui ho descrostisi, se té d'ensabonar y picarhi fort al damunt fins a deslloriganse les espatlles. Miri, Agneta: els pantalons del senyor Laporta, se aguanten drets a la vora del riu, com si fossin unes cames de bó de bó.

AGNETA

Però, que no porta botes?

FRANCESCH

Res hi val. Ni menys se'ls arrebossa. Es un veritable cassador. Però jo crech que fica els peus al fanch espressament per contrariar a la senyora Laporta.

AGNETA

Axís cstàn?

FRANCESCH

Però com que no es ella qui els te de rentar, la qui ho pagarà serà vosté. Pitjor per vosté, pobra Agneta, ab això si que no hi puch fer rès. Es feina de la minyona.

AGNETA

Son exigents, els senyors?

FRANCESCH

Ja veurà, Agneta: cal que la enteri pel seu bé. El senyor Laporta, es el que té la cara de mes mal genit, y es la senyora... pst! (*sent soroll y va corrents a fer com si segués herba. Passa una dòna pel fons y quan està segur de que ningú ve, diu:*) Aquest escardot me feya engunia. (*llensa la podadora s'asseu a terra,*

agafa un cabàs plè de pésols, ne prén un grapat y's posa a pelarlos. L'Agneta n'agafa un altre grapat y l'ajuda) Si, Agneta... Oh! deixi, deixi. Aprofiti el poch temps de tranquilitat que li resta... Si, Agneta, el senyor, a primera vista impresiona, peró no se'l veu gaire. Quasi sempre es fora a Ciutat per un plet que may s'acaba, o be a cassar per procurar provisions pel rebosch. Dintre casa es un home preocupat y taciturn. No riu més que a vol de barba y encara! cal que'l meu germà Felix en fassi de ben crespes... Més s'estima ferse compendre per un gest, que per una paraula. Li cal pà?... No diu pas: «Agneta, donguim pà», s'aixeca y va a buscàrsel ell mateix, fins y tant que vosté s'acostumi a endevinar quan té necessitat de pà.

AGNETA

Qu'es estrany!

FRANCESCH

No hi ha qui el cambihi.

AGNETA

Peró, a vostè se'l deu estimar molt?

FRANCESCH

Be m'ho penso. M'estima a sa manera: silenciosament.

AGNETA

No té llengua per ventura?

FRANCESCH

Si, Agneta. A la cassa, la té famosa pel seu gos. Per la familia no.

AGNETA

Ni per disputarse ab la senyora?

FRANCESCH

Ni per això: peró la senyora parla y es disputa tota sola, y tant com més el senyor Laporta calla, ella més enrahona. Ab el senyor,

que no li respón, ab el meu germà Fèlix, que respón quan vol; ab mi que responch quan vol ella y ab el gos que remena la qüa.

AGNETA

Qu'es trastocada?

FRANCESCH

Que diu?... Pari compte, Agneta, que no es sorda.

AGNETA

Es de mal contentar?

FRANCESCH

Per vostè, per la minyona, estarà sempre en el just medi. Tant aviat l'anomenarà filla meva, com tros de còniem: pel senyor, es com si no existís, pel meu germà es una mare, se l'estima molt, ella.

AGNETA

Y per vostè?

FRANCESCH (*vagament*)

Es una mare, també.

AGNETA

Se'l deu estimar molt, oy?

FRANCESCH

En Fèlix y jo, no tenim pas el mateix caràcter.

AGNETA

Vol dir que'l detesta a vostè?

FRANCESCH

Ningú en sab res, Agneta. Els uns diuhen que no me pot sofrir, els altres, que m'estima extraordinariament, però que ho dissimula.

AGNETA

Vostè ho deu saber millor que ningú.

FRANCESCH

(*Aixecantse y posant el cabàs de pésols prop del pou*) Si ho dissimula, ho fa molt bé.

AGNETA

Pobre senyoret!

FRANCESCH

Una darrera recomanació, Agneta. No oblidi pas, al venir la nit...

AGNETA

Y tan bon noy que sembla!

FRANCESCH

Creu vostè?... Desconfihin.

AGNETA

No.

FRANCESCH

Cal desconfiarne.

AGNETA

Algún petit defecte, si molt convé?

FRANCESCH

Petits y grossos. En tinch de tota mena. Bon noy?... (*contantlos ab els dits*) Soch mentider, hipòcrita, mal endressat, lo qual no'm priva de ser peresós, tossut...

AGNETA

Tot això d'un cop?

FRANCESCH

Y encara me'n deixo per dir... Tinch el cor sech, ronco... y una altra cosa .. Ah! soch un rondinaire: aquet es potser el mes gros dels meus defectes. Afirmen que ab tot y els cops que rebo no me'n corretgiré may...

AGNETA

Li pega?

FRANCESCH

Alguna boleya.

AGNETA

Té la mà llesta?

FRANCESCH

Ni un molinet.

AGNETA

Però li pega de bó de bó?

FRANCESCH

No me fa mal, tinch la pell dura. Es més aviat el procediment que m'humilia, perque ja comenso a ser una mica massa gran. Aviat tindré setze anys.

AGNETA

Ni que vulgui, puch imaginarme que vostè sigui un mal noy.

FRANCESCH

Una mica de paciencia: per tot queda temps.

AGNETA

No ho crech, no ho puch creure

FRANCESCH

La senyora Laporta li farà veure clar

AGNETA

Si jo vuy.

FRANCESCH

De grat o per forsa, Agneta. La farà tombar com una mitja y jo no li aconsello pas que s'hi resisteixi.

AGNETA

Se'm menjarà per ventura?

FRANCESCH

No, però se disgustaría!

AGNETA

Y a mí!...

FRANCESCH

Vuy dir que la plantaría a la porta.

AGNETA

Y si me'n anés ara tot seguit?

FRANCESCH (*inquiet*)

Esperi alguns dies. La senyora Laporta, farà bona acullida al seu novell vissatge. Conti ab un mes de bella estada, y fins que la senyora Laporta la prengui de cap d'esquila, quedis aquí, Agneta: no s'hi trobarà pas pitjor qu'en altre lloch y... lo que fes la primera vinguda, bé ho podrà fer vostè igualment.

AGNETA

Li convinch?

FRANCESCH

No me desplau, y me sembla molt, que si cada un de nasaltres dos hi posa de sa part, això anirà com una seda; però vaigi sempre contra meu.

AGNETA

Deu m'enreguard.

FRANCESCH

Segueixi el joch de la senyora Laporta, sigui sempre del seu parer, y vagi contra meu.

AGNETA

Si qu'estaría bé!

FRANCESCH

Donchs al menys fàssiho veure y això pel compte que li té: rès ens privarà d'esser bons amichs al trobarnos sols.

AGNETA

Li ben prometo.

FRANCESCH

Ho veu, com ne tinch de cor, Agneta? Totseguit me deixo anar ab el primer que topo.

AGNETA

La veritat es que no'l trobo gota ferèstech.

FRANCESCH

Lo unich que li demano es que no'm tutegi més. L'altra minyona ho feya baix pretetx qu'era vella, y'm molestava. Anomenim Pèl de Panotxa, com tothom.

AGNETA

No, no.

FRANCESCH

No'm tutegi pas.

AGNETA

Encara tinch vergonya. Li juro que...

FRANCESCH

Està bé, Agneta. Li deya fa poch, que tenía una darrera recomanació a ferli. El senyor Laporta y jo, dintre un ratet anirem a cassar. Com que de cassar se'n ve tart, m'engulleixo la sopa ab un santiamen y'm fico al llit lo que se'n diu reventat. No oblidi, donchs, de tancar les besties aquest vespre. Acostúmishi desde el primer dia, perque serà vostè qui les tancarà sempre.

AGNETA

Pas ensà, pas enllà, a les palpentes?

FRANCESCH

Ah, Agneta! Ja ho veurà, ja, les primeres vegades que creuarà aquest pati, negre nit, sense fanal, la pluja a l'esquena y el vent per entre les faldilles...

AGNETA

Tindré sort si en surto ben parada...

FRANCESCH

Ahir nit, vostè no hi era encara, jo vaig tenir de tancarles y li aseguro que'm va emocionar.

AGNETA

Qu'es poruch, vostè?

FRANCESCH

Oh! no... de poruch no'n soch pas. La senyora ella mateixa li diría. Soch tot quant ella vulgui, però cobart, no. Veu aquesta granja? es aquí ahont me replego quan fa oratge. Bé, donchs, Agneta, els tròns més forts no'm priven de seguirhi tranquilament una partida de parells o sanàs.

AGNETA

Tot-sol?

FRANCESCH

Es tant divertit com ab companyía. La mà dreta es l'un; l'esquerra es l'altre. Si tinch penyores, les rescabalo fent petons a la paret, o fent lo que m'imagino que'm fan fer. Ja veu si'n tinch de por! Però cada hu els seus quefers. Un dels del vostè, segons les instruccions de la senyora, es el de tancar les besties al vespre, y les tindrà de tancar.

AGNETA

Es en va que ho repeteixi tant; està molt bé. No soch pas de les que s'esquiven la feina.

FRANCESCH

Oh! Jo tampoch ne soch de gandul. Rès ni ningú'm fa por. Lo que se'n diu ningú. (*Ab autoritat.*) Però ara se tracta de saber quí de nosaltres dos tancarà les besties; axís, donchs, la voluntat de la senyora Laporta, es voluntat formal, y...

SRA. LAPORTA

(*apareixent de sobte*)

Pèl de Panotxa, tu les tancaràs cada nit.

ESCENA IV

Els mateixos y la SRA. LAPORTA

(pentinada ab bandós. Porta un vestit llis, marró, y ombrela a la mà. Escolta les últimes paraules d'en Pèl de Panotxa, dreta, seca, muda, sense moures del fons y ab la resposta a punt.)

FRANCESCH

Si, mama. (*Agafa de nou la podadora y s'hi tomba d'esquena, semblant com si fes un clot a terra en el qual volgués amagarse. La Agneta entre curiosa y escamada, diu:*)

AGNETA

Bon día, senyora.

SRA. LAPORTA

Bon día, Agneta. Fa molta estona que s'espera?

AGNETA

No senyora; un quart tot just.

SRA. LAPORTA

(*a en Pèl de Panotxa*)

No podíes venirme a buscar?

FRANCESCH

Ara hi anava, mama.

SRA. LAPORTA

No sé si crèuret.

FRANCESCH

No es veritat, Agneta?

AGNETA

Si senyora.

SRA. LAPORTA

Podies al menys ferla entrar. No t'ensenyen de modos, al colegi?

AGÑETA

Estava bé aquí, senyora, y mentres tant conversava ab el seu fill...

SRA. LAPORTA

Ah! conversava ab el meu fill Pèl de Panotxa... Es un bell parlador, li asseguro.

FRANCESCH

La posava al corrent, mama.

SRA. LAPORTA

Sobres la teva familia... (*a Agneta*) N'hi deu haver dites!...

AGNETA

El seu fill, senyora, es tot una bona persona.

SRA. LAPORTA

Va, Agneta! Ja veig que no ha perdut el temps ab vostè... (*a Pèl de Panotxa*) Treute les mans de les butxaques! (*en Pèl de Panotxa obeeix*) Acabaré per cusírteles! (*a la Agneta*) Mirim això: cada cabell sembla una maneta de tabal. Gastaría un pot de pomada cada dematí si'l deixessin fer. (*li desfà el pentinat ab la mà*) Y la corbata?

FRANCESCH

(*buscàntsela pel coll*)

Tu dius que no n'haig de dur per estar al camp.

SRA. LAPORTA

Si, però el devantal també te l'has sabut embrutar. No hi hauría més que una gota de fanch a terra y se'n vindría cap a tu totseguit.

FRANCESCH

(*espolsantse la part baixa del devantal*)

Es de la podadora.

SRA. LAPORTA

Podes el devantal, ara! (*Ab sorna*)

AGNETA

Li passaré el respall, si vosté vol.

SRA. LAPORTA

Però no sembla sino que se l'hagi feta seva per complert, Agneta, Té bona sort d'haver caigut en gracia an en Pèl de Panotxa. No li passa aquí vol això. Deixiho correr: ja's respatllarà ell sol sense criats. Deu estar cansada, filla meva. Entri a la casa, posis a la fresca y reposi una estona a la meva cambra (*va a obrir la porta y diu desde dalt de la escala*) Pèl de Panotxa: puja del celler una ampolla de vi.

FRANCESCH

Si, mama.

SRA. LAPORTA

Y ves depressa a casa els masovers a cercar una tassa de llet.

FRANCESCH

Si, mama.

SRA. LAPORTA

Corrents, tot seguit!... (*a l'Agneta*) Té el bagul a l'estació?

AGNETA

Si senyora.

SRA. LAPORTA

En Pèl de Panotxa anirà a buscarlo ab el sen carret.

FRANCESCH

Ah! (*contrariat*)

SRA. LAPORTA

Te sab greu?

FRANCESCH

Ja hi aniré depressa.

SRA. LAPORTA

T'empaiten per ventura?

FRANCESCH

No, mama; però es que s'acosta l'hora de anar a cassar ab el papa.

SRA. LAPORTA

Be, donchs: ni que s'acosti l'hora, no hi aniràs a cassar ab el «papa».

FRANCESCH

Es que'l meu papa...

SRA. LAPORTA

Ja t'he dit moltes vegades que a la teva edat, es ridícol això de dir, «el meu papa».

FRANCESCH

Es que'l meu pare m'ha pregat d'anar ab ell y jo li he promés que hi aniría.

SRA. LAPORTA

Li desprometeràs, vetoaquí... Ahont es ara ton pare?

FRANCESCH

Deu dormir. (*la senyora Laporta va cap al noy, que recula y alsa el bras*).

SRA. LAPORTA

Per què aquet moviment? L'Agneta se creurà que't faig por!... No vuy que hi vagis, a cassar

FRANCESCH

Està bé, mama. Que li tinch de dir al meu pare?

SRA. LAPORTA

Li diràs que has cambiat de pensament. (*en Pèl de Panotxa, marca un moviment ab el cap*) Tant se val que moguis el cap, com no. M'entens? Si contestesis quant te parlo?

FRANCESCH

Si, mare... Ay! si mama.

SRA. LAPORTA (*escarnintlo*)

«Si, mama»... Rondines?

FRANCESCH

No rondino pas.

SRA. LAPORTA

Si que rondines: y no sé per què. No hi anaves pas gaire de gust an aquesta cassera.

FRANCESCH

No hi anava de gust.

SRA. LAPORTA

Ah! cap de fusta... (*va altre cop cap a la escala*) Oh! pobra Agneta. No es gaire fàcil de conduhir. aquet no.

AGNETA

Té, no obstant, l'aire beu dòcil.

SRA. LAPORTA

Qui ell?... rès li fa rès. Té un cor de pedra; no estima a ningú. No es cert, Pèl de Panotxa?

FRANCESCH

Si, mama.

SRA. LAPORTA

No mama... Ah! si no tingués el meu Fèlix!... (*junt ab l'Agneta entra a la casa y tanca la porta, però guaita darrera d'una de les seves espiaderes*).

FRANCESCH

Fracassada la meva partida de cassa!... Lo qu'es un altre cop! (*el senyor Laporta, obra el reixat del pati*).

SRA. LAPORTA (*de dintre estant*)

Has acabat de butzinar entre dents? (*la senyora Laporta sent al seu marit y tanca. En Pèl de Panotxa se posa de nou a segar herba. El senyor Laporta, apareix pel reixat dels fons porta el fusell, la canana y el sarró a la mà*).

ESCENA V

PÉL DE PANOTXA *y el* SR. LAPORTA. *Després* AGNETA.

SR. LAPORTA

(*an en Pèl de Panotxa qui parlarà entristit, si bé fingint indiferencia.*) Anèmhi; estàs apunt?

FRANCESCH

Bon Deu, papa; tot d'un plegat he cambiat de pensament. No vinch a cassar. *(pausa)*

SR. LAPORTA

Be, què t'agafa?

FRANCESCH

No'n tinch ganes.

SR. LAPORTA

Ets un bon home ben extrany!... A gust teu, noy! (*Se posa el sarrió*).

FRANCESCH

Fet y fet, també te'n passaràs de mi.

SR. LAPORTA

Més bé que de la cassa. (*L'Agneta surt ab una tassa a la mà, y diu a en Pèl de Panotxa:*)

AGNETA

La senyora m'envía a dirli que vagi depressa a buscar la llet.

FRANCESCH

(*llensant la podadora*)

Ja hi vaig. (*Al senyor Laporta que s'allunya*) A reveure, papa! Bona cassera!

AGNETA

Es el senyor Laporta?

FRANCESCH

Si.

AGNETA

Sembla disgustat.

FRANCESCH

No li agrada que li desitgi bona cassera. Diu que porta mala sort.

AGNETA

Li ha dit que la seva mama li ha privat de seguirlo?

FRANCESCH

No, Agneta. No l'ha pas ben entesa. Li he dit no més que havía cambiat de pensament.

AGNETA

El deu haver trobat capritxós.

FRANCESCH

Ja hi està fet.

AGNETA

Ab quin tò li parla la seva mama!

FRANCESCH

Com que vostè es nova a la casa, encara ha estat bastant convenient.

AGNETA

Sí! Jo estava tota intranquila.

FRANCESCH

També s'hi acostumarà.

AGNETA

Jo al seu lloch li hauría dit tota la veritat al senyor Laporta.

FRANCESCH

(prenent la tassa de l'Agneta)

Què desitjo jo, Agneta? Sino evitar lo que'm pugi caure al demunt! Me porti com vulgui, el senyor may m'ha fet sentir el pes de

la seva mà y es tan poch enraonador, que ni té esma de renyar: mentres que a la més petita falta, la senyora... (*aixeca la mà, li cau la tassa, se trenca y guaita cap a la finestra, tot espantat. La Agneta, recull els bossins y diu*).

AGNETA

No tingui por: soch jo qui l'ha trencada. Jo al seu lloch, hauría dit la veritat.

FRANCESCH

Suposem, Agneta, que descobreixo a la senyora Laporta, y que el meu pare se posa de la meva banda. Creu vostè que si el senyor descarrega damunt la senyora per culpa meva, ella a son torn no descarregarà més fort damunt meu al atraparme en un recó qualsevol?

AGNETA

Però vostè té un pare... y una mare?

FRANCESCH (*lleuger*)

Tothom no pot ser orfe.

SR. LAPORTA
(*reapareixent al reixat*)

Ahont diable es el gos? Fa un'hora que'l crido!

FRANCESCH

A la caseta, papa. (*va per obrirlo*).

SR. LAPORTA

L'havíes tancat?

FRANCESCH

Si, papa, per precaució, per tú.

SR. LAPORTA

Per mi no més? Es ben especial. Pèl de Panotxa, para compte. Tens un caràcter molt estrany, ho sé, y evito el toparte. Però lo que no vuy admetre, es que't burlis de mí.

FRANCESCH

Ah! Papa: aquesta sola faltava.

SR. LAPORTA

Va! Si no't burles de mí, esplica al menys les teves rauxes, y perque vols y bruscament no vols una mateixa cosa.

AGNETA

(*acostantse a Pèl de Panotxa*)

Esplíquili. (*al senyor Laporta*) Bon día, senyor.

FRANCESCH (*al seu pare*)

La minyona nova, papa. Acaba d'arribar y no està enterada.

AGNETA

Esplíquili que no es vostè qui no ho vol.

FRANCESCH

Agneta! Si's fica ab lo que no li demanen...

SR. LAPORTA

Que no ets tu?... Què significa tot això? Respón! Respondràs a la fi, si o no? (*en Pèl de Panotxa rasca a terra ab el peu*).

ESCENA VI

Els mateixos y SENYORA LAPORTA

(*La senyora Laporta obra la finestra per ahont guaitava sense ser vista y diu ab veu dolsa*).

SRA. LAPORTA

Agneta, ha dit al meu fill Pèl de Panotxa que vagi a buscar la llet?

AGNETA

Si senyora.

SRA. LAPORTA

Tens temps, no es cert Pèl de Panotxa, tota vegada que l'anar a cassar no't vé de gust?

FRANCESCH (*manifestament trist*)
Si mama.

AGNETA
(*sublevada ab veu baixa al senyor Laporta*)
Es ella qui l'en ha privat.

SRA. LAPORTA
Ves, fill meu: aixís té passejaràs.

SR. LAPORTA
No't moguis.

SRA. LAPORTA
No t'entretingues y seràs bon minyó. (*Pèl de Panotxa va per anarsen*).

SR. LAPORTA
He dit que no't moguis! (*entre dos fochs: no sab que fer*).

SRA. LAPORTA
Y bé, fill meu...

SR. LAPORTA (*sense mirarla*)
Que se'l deixi estar tranquil. (*Pèl de Panotya, s'asseu emocionat. Pausa espectant*).

SRA. LAPORTA (*confosa*)
Si entrés, Agneta, enlloch de rondar pel nas d'aquets senyors?

AGNETA
Si senyora. (*a Pèl de Panotxa*) Veu?

FRANCESCH
Ha donat un bon cop.

AGNETA
No mento may jo.

FRANCESCH
Es una llàstima no hi farà gaire temps aquí.

AGNETA
Oh! prou que'n trobaré de cases. Soch ben desfogada, jo.

FRANCESCH

Ho veig plà bé.

AGNETA

Està enfadat ab mí?...

SRA. LAPORTA

(*reobrint la finestra*)

Agneta.

SR. LAPORTA

(*Trayentse el sarró que dona a Agneta, junt ab el fusell*) Tingui dèixiho per allà dins. (*pausa*).

ESCENA VII

FRANCESCH *y* SR. LAPORTA

SR. LAPORTA

Y ara, me vols respondre?

FRANCESCH

Aquesta noya hauria fet millor d'aguantarse la llenga, però .. ha dit la veritat. La meva mare'm priva l'anar aquesta tarde a la cassera.

SR. LAPORTA

Per què?

FRANCESCH

Ah!... pregúntali.

SR. LAPORTA

Sense dirte per què?

FRANCESCH

No té comptes a donarme, ella.

SR. LAPORTA

Té necessita?

FRANCESCH

Sempre'm necessita.

SR. LAPORTA

N'hi has fet alguna?

FRANCESCH

Ho sabría. Quant n'hi faig alguna m'ho diu y tot seguit li pago. Però hi sigut molt bon noy aquesta setmana.

SR. LAPORTA

Per què te'n pot haver privat?

FRANCESCH

Me priva de tot lo que pot.

SR. LAPORTA

Ab mi?

FRANCESCH

Justament.

SR. LAPORTA

Sense cap rahò?... Que li pot fer a'n ella que vinguis a cassar?

FRANCESCH

Li desplau, perque'm plau a mí.

SR. LAPORTA

T'ho imagines...

FRANCESCH

Ja desconfíes... (*el senyor Laporta fa uns quants passos; al llarch del pati: s'apropa al seu fill y li passa la mà pels cabells, mentres li diu*).

SR. LAPORTA

Tíret enrera aquestos blens: té cauhen sempre davant mateix dels ulls... (*pausa*) Que hi tens damunt del cor... (*una nova pausa. En Pél de Panotxa, resta oprimit. Després li diu son pare*) Parla.

FRANCESCH

Papa, me'n vuy anar d'aquesta casa.

SR. LAPORTA

Per què?

FRANCESCH

Perque ja no estimo a la meva mare.

SR. LAPORTA (*ab sorna*)

Que ja no estimes a la teva mare, Pèl de Panotxa? Ah! es ben trist això. Y desde quant?

FRANCESCH

Desde que la conech... a fons.

SR. LAPORTA

D'això se'n pot dir tot un aconteixement, Pèl de Panotxa. Es molt grave, un fill que ja no estima la seva mare.

FRANCESCH

Jo t'ho prego, papa, indiquem un medi per separarme d'ella.

SR. LAPORTA

No sé. Me sorprens tant. Separarte de la teva mare... No la veus més que durant les vagues, dos mesos l'any.

FRANCESCH

Son dos mesos de massa. Escolta, papa: hi han diversos medis. Podría quedarme al colegi tot l'any.

SR. LAPORTA

T'hi aborriríes a morir.

FRANCESCH

No ho creguis. Passejaria ab els ajudants que hi queden. Prepararía el curs vinent. Donem el teu permis per passar les vagues al Colegi.

SR. LAPORTA

Y no't veuríem d'un cap de l'any a l'altre?

FRANCESCH

Tu ja vindries a veuremhi.

SR. LAPORTA

Els viatjes de plaer costen cars.

FRANCESCH

Podries aprofitar els teus viatges de negoci ab una petita marrada.

SR. LAPORTA

Faríes que'ns posessin l'ull al damunt perque la gracia que demanes es reservada als colegials pobres.

FRANCESCH

Molt sovint dius que no som pas richs.

SR. LAPORTA

Bé, entre poch y massa. Se creurien que t'abandono.

FRANCESCH

Aleshores deixém correr els meus estudis. Treume del colegi baix pretext de que no hi faig progressos y apendre un ofici qualsevol.

SR. LAPORTA

Quin ofici voldries?

FRANCESCH

No'n manquen pas en el comers, l'industria y l'agricultura.

SR. LAPORTA

Vols que't coloqui a casa el fuster del poble?

FRANCESCH

Si, ho vuy.

SR. LAPORTA

O be a casa'l sabater...

FRANCESCH

Ah! si, si: mentres me puga guanyar la vida.

SR. LAPORTA

Bé'm permeteríes d'ajudarte una miqueta'm penso.

FRANCESCH

Un any o dos, potser convindría.

SR. LAPORTA

Pèl de Panotxa hauría fet jo tants sacrificis perque acabis clavatejant soles o ribotejant taulons?

FRANCESCH (*descoratjat*)

Oh! papa... Té burles de mí.

SR. LAPORTA

Francament, t'ho mereixes. Pensahi bé: el teu germà batxiller, y tu sabater tal volta!

FRANCESCH

Papa, el meu germà es ditxós dins la familia.

SR. LAPORTA

Y tu, no ho ets? Total per quatre escenes... tontades de criatura!

FRANCESCH

(*quasi per ell mateix*)

Hi han criatures tan desgraciades que's maten...

SR. LAPORTA

Ho trobo extrany.

FRANCESCH

Donchs sol passar.

SR. LAPORTA (*sempre ab mofa*)

Te vols suicidar?

FRANCESCH

A estones.

SR. LAPORTA

Es que ja ho has provat?

FRANCESCH

Dos cops.

SR. LAPORTA

Quan un erra el primer... els erra tots.

FRANCESCH

Reconech ara, que'l primer cop no debía estar ben decidit. Volía tan sols veure l'efecte que feya. Vaig pujar una galleda d'aigua del pou y vaig ficarhi el cap a dintre. Tancava el nas y la boca tot esperant l'asfixia, quan d'un clatallot molt ben fort, la senyora Laporta—la meva mare — va trabocar la galleda, y'm donava l'aire per respirar. (*riu: el seu pare fa altre tant sota barba, Pèl de Panotxa, segueix*): No m'havia ofegat, no havía fet més que amararme de cap a peus. La mare va creures que buscava medi d'embrutar l'aigua y envenenar la familia sencera.

SR. LAPORTA

Y per quina causa té volies ofegar?...

FRANCESCH

No recordo bé quina n'havía feta a la meva mare aquell día. El meu primer suicidi, va quedar així, com una ignoscentada: era massa petit. El segon va ser cosa més seria.

SR. LAPORTA

Oh! Oh! Quina cara més grave, Pèl de Panotxa.

FRANCESCH

Me vaig voler penjar!

SR. LAPORTA

Y vetaquí, que debíes tenir les mateixes ganes de penjarte, que d'ofegarte n'havies tingudes abans.

FRANCESCH

Vaig enfilarme al guarda ofals del graner. Havía lligat una corda molt groixuda a la biga grossa, sabs?

SR. LAPORTA

La del mitg?

FRANCESCH

Si. El nus escorredor no hi mancava: el coll ja era dintre la baga, els peus junts, arràn del guarda ofals, els brassos plegats, aixís...

SR. LAPORTA

Si, si. (*un tant impacient*).

FRANCESCH

Veya el día per entre les escletxes de les teules...

SR. LAPORTA

Y después, què?

FRANCESCH

Anava a saltar al buid, y quant sento que'm criden.

SR. LAPOATA

Y baixes?

FRANCESCH

Si.

SR. LAPORTA

La teva mare te va salvar la vida un'altre cop.

FRANCESCH

Si hagués sigut la mare qui me va cridar, ja fora ben lluny a hores d'ara. Vaig baixar, perque el qui'm cridava eras tu, papa.

SR. LAPORTA

De veres?

FRANCESCH

Vols que m'hi posi de nou? La corda encara hi es. (*el senyor Laporta dubta*) Vina, guaita, no mento més que ab la mare, jo.

SR. LAPORTA

(*prenent la mà del seu fill*)

A tal punt te maltracta?

FRANCESCH

Deixemen anar.

SR. LAPORTA

Per què no t'habies queixat abans?

FRANCESCH

Me'n ha privat sempre. Adeu papa.

SR. LAPORTA

No t'en aniràs. M'hi oposo. Te vuy aprop meu y te juro que desde aquet moment no se t'atormentarà més.

FRANCESCH

Però que vols que hi fassi aquí tota vegada que no estimo a la meva mare.

SR. LAPORTA

(*Escapantli les paraules, y posantse a caminar excitat*) Y jo, te penses que l'estimo, jo. (*Pausa*).

FRANCESCH (*seguintlo*)

Que has dit papa?

SR. LAPORTA (*molt fortament*)

He dit: y jo, te penses que l'estimo, jo?

FRANCESCH

Ah! papa. Tenía por d'haverte mal entés.

SR. LAPORTA

Te fa content això qu'he dit?

FRANCESCH

Papa, som dos, Pst!... Ens està vigilant per la finestra.

SR. LAPORTA

Ves a tirar la persiana.

FRANCESCH

Fora capàs de ferme engrunes.

SR. LAPORTA

Tens por?

FRANCESCH

Si: més val que compleixis tu mateix el teu encàrrech. (*el senyor Laporta, va y d'esquena a la finestra, baixa la persiana*) Qu'ets valent! Tirarli avall la persiana, als propis nassos y en plé día!... Què passarà, Deu meu?

SR. LAPORTA

Què vols que passi? Res.

FRANCESCH

Y si la torna a tirar amunt?

SR. LAPORTA

La tornaré a tirar avall. Digues que't té estemordit, donchs.

FRANCESCH

No pots saber com: tu ets tot un home. M'estemordeix... al punt de que si tinch singlot, en presentantsem ella, me passa totseguit.

SR. LAPORTA

Això es nirviós.

FRANCESCH

Me té malalt.

SR. LAPORTA

Al teu germà Felix no li passa pas igual?

FRANCESCH

El meu germà Felix es admirable. L'hauría d'aborrir perque ella'l mima, y l'estimo perque les hi sab tenir tieses. Quan per exemple, la mare l'amenassa, en Felix agafa lo primer que li ve a la mà, y no s'hi acosta pas ella, no hi ha por. Quin tipo! Per això prefereix ferse'l seu pel costat dels sentiments: diu qu'es massa susceptible, que no se'n treurés ab cops, y que'm fan més efecte a mi, donat el meu modo de ser.

SR. LAPORTA

Imita donchs al teu germà: defènsat...

FRANCESCH

Oh! si m'atrevís! Ab tot y que fos més gran no m'hi arriscaría y això que soch fort, per més que no en tinch l'aire. Me barallería ab un bou!... Però ab la mare... m'imagino al seu davant armat d'un gros garrot. Creuría a ben segur que li duch an ella, passaria de les meves a les seves mans, y potser que'm daría les gracies abans de ferlo servir per pegarme.

SR. LAPORTA

Fuig.

FRANCESCH

Les cames se'm ceguen, y com que tart o d'hora hauría de tornar... Es ridícol, oy, papa, tenir a tal punt por de la mare. No t'en fa una mica, a tu, també?

SR. LAPORTA

A mí?

FRANCESCH

May te la mires fit a fit.

SR. LAPORTA

Es per altres rahons.

FRANCESCH

Quines papa?... Oh!...

SR. LAPORTA

Que't passa?

FRANCESCH

Escolta darrera la porta. (*la senyora Laporta, ha entreobert la porta. Aixís atrapada, l'obra de bat a bat: baixa la escala y va venint poc a poch, aturantse sovint aqui y allà, tot recullint brins d'herba de per terra*).

ESCENA VIII

Els mateixos, la SENYORA LAPORTA *y després* AGNETA.

SRA. LAPORTA

(*A en Pèl de Panotxa*)

Si't molestessis una mica, Pèl de Panotxa... Aixeca el peu si't plau. (*El senyor Laporta observa a la seva dòna y va posantse nerviós. Li diu sense ni sols miràrsela.*)

SR. LAPORTA

Què hi ve a fer vostè perquí?

FRANCESCH

Oh!... oh!... (*Se refugia a la granja. La senyora Laporta, falsament humil respón al seu marit:*)

SRA. LAPORTA

No tinch el dret d'arreplegar de terra lo que bo'm sembli?

SR. LAPORTA

Vàgissen d'aquí!

SRA. LAPORTA

(*Al comensar d'una crissi, ab el mocador als llabis y mentres que l'Agneta surt atreta pels crits.*) Vetaquí com se'm parla devant d'una forastera y devant dels meus fills que'm deuhen respecte. Deu meu! què dech haver fet al cel perque se'm tracti com la darrera de les darreres!

SR. LAPORTA

(*calmosament a la minyona*)

Li adverteixo, Agneta, que la senyora passarà una crissi; no es més que un procediment. Torsa els brassos, però previnguis per-

que no podrà esgarrapar a ningú més que a vostè; mossega el mocador. però no se'l empassa: amenassa ab tirarse de cap a la cisterna que's tancada ab reixa; fa com qui surt baixa sense saber hont va y sempre fa cap a la rectoría.

SRA. LAPORTA (*sofocada*)

Maymés!... Maymés tornaré a posar els peus en aquesta casa.

SR. LAPORTA

Fins al vespre!

SRA. LAPORTA

(*ja fòra y d'una veu vèlada*)

Senyor! feu que damunt meu una mirada misericordiosa hi caigui! (*se'n va*)

AGNETA

(*també anantsen*)

Vaig a seguirla; està excitada.

SR. LAPORTA

Comedia...

ESCENA IX

PÉL DE PANOTXA *y* SENYOR LAPORTA

(*El senyor Laporta cerca ab la vista al seu fill.*)

SR. LAPORTA

Ahont ets? (*Veyentlo en la granja*). Ah! comodó...

FRANCESCH

Se'n ha anat? (*sortint temerosament*)

SR. LAPORTA

Ja pots sortir del amagatall.

FRANCESCH

(*va a mirar al fons y torna*)

Que va depressa! Fins mal de ventre m'ha agafat... Vàgissen d'aquí! (*imitant al seu pare*).

SR. LAPORTA

No li he pas tingut de dir dos cops.

FRANCESCH

No; però tan mateix ets terrible.

SR. LAPORTA

Trobes?

FRANCESCH

Tòquem les mans.

SR. LAPORTA

Tremoles?

FRANCESCH

Lo qu'es aquesta me la farà pagar.

SR. LAPORTA

Jo soch aquí per protegirte.

FRANCESCH

Si, mentres hi sigas. Però què't pot haver fet, perque la tractis aixís? Al fi y al cap tu ets un home justicier, papa. Si no l'estimes ja, es perque te deu haver fet quelcom de molt greu. Quíns mals de caps deus passar... ho veig bé...

SR. LAPORTA

Tinch el meu plet.

FRANCESCH

D'aquest si que no me'n interesso gota

SR. LAPORTA

Donchs, mira; no fora estranya que un dia per culpa d'ell te veyessis a la miseria.

FRANCESCH

Més m'estimo que'm confiis el teu penar ab ella... Soch massa jove? no pas tant com te penses... Ja tinch una dent del seny que m' apunta.

SR. LAPORTA

Y jo fa pochs dies n'he perdut una de les meves. Aixís tot queda bé, Pèl de Panotxa, y el nombre de dents de la familia es el mateix qu'era.

FRANCESCH

T'asseguro, papa, que pels anys que tinch reflexiono molt. Al colegi llegeixo llibres privats que'ns deixen els externs: noveles...

SR. LAPORTA

Si, bestieses.

FRANCESCH

Y ca!... Son instructius, Vols que endevini una cosa? Vols que't fassi una pregunta? Al etsar, naturalment. Si me trobessis massa tafaner no me contestis. Ho faig?

SR. LAPORTA

Fes.

FRANCESCH

La meva mare... no hauría pas comés...

SR. LAPORTA (*assegut al banch*)

Un crim?

FRANCESCH

Oh! no.

SR. LAPORTA

Un pecat?

FRANCESCH

N'es un.

SR. LAPORTA

Aleshores es assumpte del senyor Rector.

FRANCESCH

Y teu també, perque ans que tot sería una falta, sabs? Ajúdem, donchs, papa, una falta... (*no sabent com dirho*).

SR. LAPORTA

No t'entench bé.

FRANCESCH (*d'un cop*)

Una gran falta contra la moral, el deber y l'honor?

SR. LAPORTA

Però que t'emboliques, Pèl de Panotxa?

FRANCESCH

M'equivoco?

SR. LAPORTA

En tens de bones!

FRANCESCH

No es que dongui cap importancia a la meva sospita.

SR. LAPORTA

Tranquilisat, la teva mare es una dòna honrada.

FRANCESCH

Ah! per la familia m'en alegro!

SR. LAPORTA

Y jo també; Pèl de Panotxa, soch un home honrat.

FRANCESCH

Ah! papa, per lo que toca a tu, no ho he may posat en dubte.

SR. LAPORTA

T'en dono mercés...

FRANCESCH

Y després que no fora lo mateix.

SR. LAPORTA

Estàs mes avensat de lo que'm creia...

FRANCESCH

He llegit molt... y segons molt de lo que

he llegit, aquet punt es el que sol més sovint portar el malestar a les families.

SR. LAPORTA

A la nostra, «aquet punt» no hi es.

FRANCESCH

(*ab un dit al front*)

Busco un'altre cosa.

SR. LAPORTA

Busca, perque l'honestitat a que't refereixes, no sol esser prou per constituir la pau d'una familia.

FRANCESCH

Que mes es necessita. Lo qu'en diu en l'amor?

SR. LAPORTA

Permet que't diga que't serveixes d'una paraula qu'ignores per complert lo que vol dir.

FRANCESCH

Certament... però busco...

SR. LAPORTA

Donat, creume a mi... t'hi perts. Lo que cal en una familia, Pèl de Panotxa, lo que cal sobre tot, es el bon acord, la bona inteligencia...

FRANCESCH

Bon equilibri d'humors.

SR. LAPORTA

Si vols; per quan el caracter de la senyora Laporta es l'opost al meu.

FRANCESCH

La veritat es que no us assembleu gaire.

SR. LAPORTA

Ah! no! Jo detesto el xafardeig, el desordre, les mentides... y els capellans.

FRANCESCH

Malament!... Oh! diastre, ja m'ho temía, veya certes coses... Y fa molt temps, que... no simpatiseu?

SR. LAPORTA

Quinse o setse anys.

FRANCESCH

Fa poch. Setse anys... La meva etat.

SR. LAPORTA

En efecte, quan vares neixer, era ja la fi entre ella y jo.

FRANCESCH

El meu naixement hauría pogut reconciliarvos.

SR. LAPORTA

(*disimulant y ab tristor*)

No: arribaves massa tart... al mitg de les nostres disputes. No't desitjavem pas. Me demanes la veritat y te la dich: ella te servirà per esplicarte millor la teva mare.

FRANCESCH

No es tracta pas de mi... volia dir que qualsevulga o el més petit pretext, es prou, devegades, perque'ls esposos fassin les paus.

SR. LAPORTA

Una vegada, dugues, deu... no sempre.

FRANCESCH

Però una darrera vegada?...

SR. LAPORTA

Oh! no vaig més enllà!

FRANCESCH

(*ab un peu damunt del banch*)

Com potser, papa, que un home observador com tu ho ets, t'haguessis casat ab la mare.

SR. LAPORTA

Què sabía jo? Se necessiten anys, Pèl de Panotxa, per coneixer a una dòna y quan la conèixes ja no hi ha remey.

FRANCESCH

Y el divorci, per què serveix?

SR. LAPORTA

Impossible. Aixís y tot... si: acaparat per aquesta existencia estúpida he fet propcsicions però sempre les ha refusades.

FRANCESCH

Sempre la mateixa!

SR. LAPORTA

Dret hi tenía. Res li puch tirar en cara, com no sigui el trobarla insoportable com tu li trobes. Això pot esser suficient perque tu en fugis, però no serveix en absolut perque jo m'en deslliuri.

FRANCESCH

(*assegut al seu costat*)

Decididament, papa. Ets desgraciat?

SR. LAPORTA

Si't sembla!

FRANCESCH

Quasi tant com jo?

SR. LAPORTA

Si això't pot aconsolar...

FRANCESCH

Me consola fins a un cert punt y m'indigna sobre tot. Jo, passa! no soch més que'l seu fill, però tu, el pare, tu, l'amo, es insensat: això me revolta tot! (*s'aixeca y mostra el puny clos a la finestra*) Ah! dolenta, dolenta! me-reixeries...

SR. LAPORTA

Pèl de Panotxa!

FRANCESCH

Ah! es fora!

SR. LAPORTA

Aquet geste!

FRANCESCH

Es que estich exasperat per mor teva... quina dòna.

SR. LAPORTA (*aixecantse*)

Es la teva mare.

FRANCESCH

Oh! no dich pas tot això perque sigui la meva mare. Si, sens dubte. Y després? O me estima o no m'estima. Y tota vegada que no m'estima, que'm fa a mi que'm siga mare? Que n'haig de fer qu'en porti el nom si no en porta els sentiments? Una mare es una bona mare, un pare es un bon pare. Sino no son res.

SR. LAPORTA

Tens rahò.

FRANCESCH

Axís, a tu, per exemple, no t'estimo pas perque sigues el meu pare. Ja sabem que no es pas art de bruixería ser pare d'algú. T'estimo... perque...

SR. LAPORTA

Per què?... no trobes el per què?

FRANCESCH

Perque... enrahonem aqui aquesta tarde tots dos, axís, intimament, perque m'escoltes en lloch d'acapararme ab la teva autoritat paternal.

SR. LAPORTA

Per lo que'n trech.

FRANCESCH

Y la familia, papa? Quina broma!... quina invenció més xocanta!

SR. LAPORTA

No en soch pas jo l'inventor.

FRANCESCH

Sabs com la defineixo jo la familia? Una reunió forsosa... Sota el mateix taulat... d'algunes persones que no's poden pahir les unes ab les altres.

SR. LAPORTA

Potser no es cert que siga aixís en totes, però en la especie humana hi han més de quatre families com la nostra, sense comptar aquelles que no s'hi fan veurer.

FRANCESCH

Vas tenir pega.

SR. LAPORTA

Y tu també.

FRANCESCH

La familia se l'hauría d'escullir un mateix. Els que'ns estimen, els qu'estimem.

SR. LAPORTA

Lo dificil es trobarla. Ves de tenir aquesta sort més endevant. Sigues el bon amich dels teus fills. Confesso que jo no he pas sapigut serho el teu.

FRANCESCH

Poch t'en faig càrrechs.

SR. LAPORTA

Podries fermels.

FRANCESCH

Ens coneixem tan poch...

SR. LAPORTA (*com escusantse*)

Es cert, apenes si t'he vist. La teva mare tot seguit te va donar a criar fora casa.

FRANCESCH

Perque no m'hi deixava.

SR. LAPORTA

Quan t'en varen tornar, se't va deixar alguns anys al teu padrí, que no tenía fills.

FRANCESCH

Recordo que'm feya masses petons y'm punxava ab la barba.

SR. LAPORTA

N'estava tot joyós.

FRANCESCH

Un padrí, no es may un pare.

SR. LAPORTA

Ja ho veus... Després al Colegi ahont passes la vida... com tots els noys... excepció feta dels dos mesos de vagues, qu'els passes a casa y vetoaquí.

FRANCESCH

Avuy es el dia que m'has vist més d'ensà que soch al mon?

SR. LAPORTA

Per culpa meva sens dubte; per culpa de les circunstancies... també n'hi ha una mica de part teva, t'en apartaves, te veya recelós com un salvatge. Sols aíxís s'esplica...

FRANCESCH

Anant a cassar may deyes res. Anaves al devant y jo al darrera a distancia per no torbarte el tret. Y caminaves... caminaves...

SR. LAPORTA

Es el sol plaer que tinch.

FRANCESCH

Si't creus qu'es facil repenjarset. A la primera paraula ja sembles de mal humor tot seguit fas l'ullet? Ah! aquest ullet... y devens sarcàstich.

SRA. LAPORTA

Que hi vols fer? no había may observat les teves inclinacions... Absorvit per aquet ditxós plet, fugint d'aquesta llar, no't veya... Te desconeixía... Ja ens en rescabalarem... Un cigarret?

FRANCESCH

No, gracies. Guanyo, quant se'm coneix, papa.

SRA. LAPORTA

Molt. Diastre! Ja't creya inteligent. Jo't flich, no ets cap bestia, no.

FRANCESCH

Si la meva mare m'hagués estimat, potser hauría pogut arrivar a ser alguna cosa.

SR. LAPORTA

Al contrari, Pèl de Panotxa: els noys mimats no fan may res de bó.

FRANCESCH

Ah!... tú'm creyes inteligent, però egoista: lleig moralment com en el fisich ho soch.

SR. LAPORTA

Per de prompte, de lleig no ho ets.

FRANCESCH

Ella sempre m'ho diu.

SR. LAPORTA

Exagera.

FRANCESCH

El meu mestre de dibuix diu que soch guapo.

SR. LAPORTA

També exagera.

FRANCESCH

S'ho mira desde'l punt de vista pictórich. Me fa content, que no me trobis massa lleig.

SR. LAPORTA

Y ni que fossis lleig. Un home ab bona salut ja ho té tot.

FRANCESCH

Ah! això ray... Y pel costat moral, papa, m'hi creus de mentider, de sense cor, de gandul?...

SR. LAPORTA

Atura... atura... No se que siguis mentider.

FRANCESCH

Devegades, si, per obeirla.

SR. LAPORTA

Be; aquestes no compten.

FRANCESCH

Y de cor sech m'hi creus?

SR. LAPORTA

Això no vol dir res. Jo també en soch de cor sech. Ens en acusem d'això perque may plorem... lo més que deus esser tu, es una mica butzinaire.

FRANCESCH

Dispensem, papa, no butzino may.

SR. LAPORTA

Que fas donchs, pels recons?

FRANCESCH

Rabio y no'm diverteix gota, contra una mare injusta.

SR. LAPORTA

Y jo que't creya mes aviat de la seva banda!

FRANCESCH

Això es colosal!

SR. LAPORTA

Naturalment. La proba, quan ta mare te demanava, perque tenía aquest aplom. «Aquí estimes mes, al papa, o a la mama?» Tu responíes...

FRANCESCH

«Igual al un que a l'altre».

SR. LAPORTA

Ta mare insistía: «Pèl de Panotxa, tens una petita preferencia per un dels dos» y acabaves tu dient: «Si, tinch una petita preferencia»...

FRANCESCH

«Per la mama».

SR. LAPORTA

Per la mama, may per el papa. M'enervaves ab la teva petita preferencla. Afortunadament que no sabíes lo que deyes.

FRANCESCH

A que si!... Deya lo qu'ella me feya dir. Entre ella y jo estava convingut aixís.

SR. LAPORTA

Fa ben be, ella!

FRANCESCH

Y ara vol que digui el meu pare, en lloch del meu papa. Però estigues tranquil.

SR. LAPORTA (*enternit*)

Ah! pobre petit!... Com ho hauría fet per coneixer plé de qualitats, rahonable, afectuós y tan trempat com ho ets, el meu estimat Francesch!

FRANCESCH

Francesch!... Té! M'anomenes pel meu nom veritable!

SR. LAPORTA

Te debía ferir, nomenante per l'altre.

FRANCESCH

No pas tu. Es el tó que ho fa tot. (*ab pudor*) M'estimes?

SR. LAPORTA

Com un infant retrobat. (*l'abrassa lleugerament sense besarlo. En Pèl de Panotxa, s'en desfà dient*).

FRANCESCH

Si ens veya!

SR. LAPORTA

Ah! no: no he tingut pas gaire bon ull. M'he equivocat ab el teu natural, tant com me vareig equivocar ab el de la teva mare.

FRANCESCH

Si però ara vas a tornes.

SR. LAPORTA

Y això compensa.

FRANCESCH

Ah! no, papa... Te planyo sincerament. Jo tinch el pervindrer per fermen un'altre de familia, per refer la meva existencia, y tu, tu acabaràs la teva, passaràs tota la vellesa al costat d'una persona que no més se complau fent desgraciats als altres.

SR. LAPORTA

Ella tampoch es gaire afortunada.

FRANCESCH

Com vols dir, que no es afortunada?

SR. LAPORTA

Seria molta comoditat.

FRANCESCH

No es una bona fortuna per ella, el donarme bofetades constantment?

SR. LAPORTA

Si, si... Però ab tu no hi té altre fortuna més que aquesta.

FRANCESCH

Es tota la que li puch oferir. Què'n vol mes de mi?

SR. LAPORTA

La teva afecció.

FRANCESCH

La meva afecció!... La teva ho trobaria natural.

SR. LAPOATA

Oh! la meva... Ja hi ha renunciat... La teva, solament.

FRANCESCH

La meva afecció fa falta a la meva mare! Ja no comprench res de la vida .

SR. LAPORTA

Te estranya que se sofreixi de no saberse fer estimar?

FRANCESCH

Y creus qu'ella en sofreix?

SR. LAPORTA

N'estich segur.

FRANCESCH

Que es desgraciada?

SR. LAPORTA

N'es.

FRANCESCH

Desgraciada... com tú?

SR. LAPORTA

En el fons... per aquí, per aqui

FRANCESCH

Com jo?

SR. LAPORTA

Oh! ningú aspira a tant.

FRANCESCH

Papa, m'omples de confusió. Vetaqui una pensada que may m'havía passat pel cap. *(s'asseu ab el cap entre les mans. El senyor Laporta, diu).*

SR. LAPORTA

Y aquí'ns estem tots jamegant. Caldria sentirla. Potser que ella també troba que ha «mal caigut». Qui sab si ab un altre?... No obtenint d'ella lo que jo volía, he sigut rancuniós, insofrible, y les meves dureses per ella, ella te les ha tornades a tu. Té tota mena de culpes envers teu, però envers meu les té?... Hi han certs moments en els quals me interrogo... y ni que m'interrogués fins demà, de que'm serviría? Es massa tart, s'acabat, y vaja... Ja n'hi ha prou... Anem a cassar, una hora o dugues ens he serà bó. *(descobrint el cap del noy)* Per què plores?

FRANCESCH

Per lo que m'has dit: la meva mare desgraciada perque jo no l'estimo.

SR. LAPORTA *(amargament)*

Tota vegada que tant te desconsola, no tens més qu'estimarla.

FRANCESCH

Jo!

ESCENA X

Els mateixos y AGNETA

AGNETA *(corrents)*

Senyor. La senyora pot tornar? *(en Pèl de Panotxa, s'aixuga ràpidament els ulls).*

SR. LAPORTA

Me demana permís?

AGNETA

No senyor. Soch jo que m'he avensat, per saber si vostè segueix enfadat.

SR. LAPORTA

No m'enfado may, jo. Que torni si vol. La casa li pertany com a mi mateix.

AGNETA

Ha anat a l'Iglesia.

SR. LAPORTA

A casa el rector.

AGNETA

No, a l'Iglesia. Ha plorat que hauría pogut omplir de llàgrimes la pica de l'aigua beneita. Quin disgust ha passat! Ah! si senyor. Miri-la... (*ell se tomba d'esquena. La senyora Laporta apareix, els ulls baixos, l'aire abatut*).

FRANCESCH

Mama! Mama!... (*la senyora Laporta s'atura y el mira, rigidament com si li volgués parlar. En Pèl de Panotxa, descoratjat diu*) Res... (*ella passa y entra a la casa. Agneta surt per la porta del pati*).

ESCENA XI

PÉL DE PANOTXA *y* SR. LAPORTA

SR. LAPORTA

Qué li volies?

FRANCESCH

Oh! no val la pena...

SR. LAPORTA

Segueix tente por?

FRANCESCH

Si menys. T'has fixat ab els seus ulls?

SR. LAPORTA

Qué tenien de nou?

FRANCESCH

No treyen foch com de costúm. Eren tristos, ben tristos. No't deixes convencer tú. *(pausa)* Pobre papa... Pobre mama... No hi ha més qu'en Felix ben felis... pesca... allí baix al molí... y dir que som germans. Qui sab si m'anyorarà?

SR. LAPORTA

Segueixes volguenten anar?

FRANCESCH

No m'ho aconselles?

SR. LAPORTA

Després de tot lo que hem parlat...

FRANCESCH

Oh! Papa. Quina bella conversa!

SR. LAPORTA

Fa setze anys que no habia parlat tant y no't dich pas que tots els dies no m'hi aboqui de nou.

FRANCESCH

Me dol; però si'm quedo, quina actitut caldrà que prengui ab la meva mare?

SR. LAPORTA

La mes senzilla: la meva.

FRANCESCH

La d'un home.

SR. LAPORTA

N'ets un.

FRANCESCH

Si'm demana qui m'ha ordenat aquesta actitut, li diré que has sigut tú?

SR. LAPORTA

Dígali.

FRANCESCH

Ab aquestes condicions potser farem alguna cosa.

SR. LAPORTA

Vaciles?

FRANCESCH

Reflexiono: s'ho val la pena.

SR. LAPORTA

Ets ben dificil... Pèl de Panotxa... Francesch.

FRANCESCH

T'aborriríes sol, eh? No podries víurehi sense mí (*el senyor Laporta no respon*) Y bé, donchs, si. El bon vell, el pobre papa meu, ja ho tinch decidit. No't vuy abandonar. Me quedo.

TELÓ

Obres d'Adrià Gual

Nocturn (andante morat).—Teatre.
Llibre d'hores, devocions íntimes.
Silenci, drama de món en 2 actes.
L'Emigrant, drama de món en 3 actes.
Misteri de dolor, drama de món en 3 actes.
Blancaflor, cansó popular armonisada per la escena. 1 acte.
La fi de Tomás Reynald, drama de món en 3 actes.
Els tres tambors, cansó popular armonisada per la escena. 1 acte.
La presó de Lleyda, cansó popular armonisada per la escena. 1 acte.
Els pobres menestrals, comedia en 3 actes.
La pobra Berta, drama en 3 actes.

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

	Pessetes
La llàntia del odi, tragedia en quatre actes, per Gabriele d'Annunzio. . .	2
La fortuna boja, comedia en quatre actes, per Joseph Morató.	2
Papà ministre, drama en tres actes, per Gerolamo Rovetta.	2
¡Por! comedia en un acte, per Felix Duquesnel. (agotada)	50
Els mestres contistes. Volum primer. .	1
La campana submergida, rondalla escénica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2
Les ales de cera, comedia en dos actes, per Manel Folch y Torres.	1 50
Cor delator, monòlech, per Edgar Poe.	25
L'assumpció de Hannele Mattern, drama d'ensomni en dos actes, per Gerhart Hauptmann.	1 50
Els pobres menestrals, obra en tres actes, per Adrià Gual	2
Els mestres contistes, Volum segón.	1
Els picarols, rondalla de l'Alsacia en tres actes, per Erckmann-Chatrian.	2
Joventut de Príncep, comedia en cinch actes, per Wilehlm Meyer Forster.	2
Gent d ara, comedia en dos actes, per Eduard Coca y Vallmajor	1 50
Un cop de vent, pas de comedia per Joseph Morató	50
Cavalleria Rusticana, Escenes sicilianes, per G. Verga.	75

	Pessetes	
Rosa Bernd, drama en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2	
L'honor, topo en un acte, per Apeles Mestres.		50
Els mestres contistes. Volum tercer . .	1	
La familia Rocamora, drama en quatre jornades, per Pompeu Crehuet. . .	2	
Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda, sainet en un acte, per Manel Folch y Torres.		75
El pobre Enrich, llegenda germànica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2	
La morta, quadro dramàtich, per Pompeu Crehuet	1	
L'enrenou del poble, quadro de costums en un acte, per Felip Palma. . . .		75
El comensar de les coses, comedia en quatre actes, per Joseph Morató .	2	
Llibre del actor, per J. Ferràn Torras.	1	
Flames en l'ombra, drama en tres actes, per A. Butti.	2	
Les precioses ridícules, comedia en un acte, per Molière	1	
Drama d'humils, un acte, per J. Puig y Ferreter	1	
Nit de neu, drama en un acte, per Robert Bracco.	1	
Pèl de Panotxa, obra en un acte, per Jules Renard		

DE
TOTS
COLORS